

Sag C-296/20

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

3. juli 2020

Forelæggende ret:

Bundesgerichtshof (Tyskland)

Afgørelse af:

12. maj 2020

Sagsøger og revisionsappellant:

Commerzbank AG

Sagsøgt og revisionsindstævnt:

E.O.

BUNDESGERICHTSHOF

KENDELSE

[udelades]

af

12. maj 2020

i sagen

Commerzbank AG, ...

Düsseldorf,

sagsøger og revisionsappellant,

[udelades]

mod

E.O., ...

, Schweiz,i

sagsøgt og revisionsindstævnt,

[udelades] **[Org. s. 2]**

har Bundesgerichtshofs (forbundsdomstolen, Tyskland) XI. afdeling for civile sager den 12. maj 2020 [udelades]

afsagt følgende kendelse:

I. Sagen udsættes.

II. Den Europæiske Unions Domstol forelægges i henhold til artikel 267 TEUF følgende spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, undertegnet den 30. oktober 2007 i Lugano (herefter »Lugano II-konventionen«):

1. Skal Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), fortolkes således, at »udøvelse« af erhvervsmæssig virksomhed i den konventionsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, forudsætter, at forbrugers medkontrahent har en grænseoverskridende aktivitet allerede ved aftalens forberedelse og indgåelse, eller finder bestemmelsen også anvendelse med henblik på at fastlægge den kompetente ret for et søgsmål, hvis parterne ved indgåelsen af aftalen havde bopæl som defineret i artikel 59 og 60 i Lugano II-konventionen i samme konventionsstat, og retsforholdets relation til udlandet først er opstået efterfølgende **[org. s. 3]** derved, at forbrugeren senere er flyttet til en anden konventionsstat?

2. Såfremt det ikke er nødvendigt, at der foreligger en grænseoverskridende aktivitet allerede på tidspunktet for indgåelsen af aftalen:

Udelukker Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), sammenholdt med Lugano II-konventionens artikel 16, stk. 2, generelt, at den kompetente ret bestemmes i henhold til Lugano II-konventionens artikel 5, nr. 1), hvis forbrugeren i perioden mellem indgåelsen af aftalen og anlæggelsen af sagen er flyttet til en anden konventionsstat, eller kræves det desuden, at forbrugers medkontrahent også udøver sin virksomhed i denne stat eller retter sin virksomhed mod den, og at aftalen er omfattet af denne virksomhed?

Præmisser:

I.

- 1 Den sagsøgende bank, som er et aktieselskab efter tysk ret med hovedsæde i Frankfurt am Main, har anlagt sag mod sagsøgte på grund af overtræk på en girokonto.

- 2 I 2009 oprettede sagsøgeren gennem sin filial i Dresden en girokonto for sagsøgte, som på daværende tidspunkt var bosiddende i Dresden, idet **[org. s. 4]** kontoen blev ført som en løbende konto, som der regelmæssigt blev udstedt opgørelser for. Senere udleverede sagsøgeren et kontokort til sagsøgte, hvis transaktioner i henhold til aftalen blev afregnet via førnævnte konto. Ifølge appeldomstolens konstateringer tålte sagsøgeren efterfølgende overtræk på girokontoen, hvis sagsøgte med sit kreditkort foretog dispositioner, som blev debiteret på denne girokonto, uden at der var tilstrækkelig dækning på kontoen. Dette var i hvert fald tilfældet i forbindelse med en debitering af kreditkortet den 3. september 2013 på 4 977,92 EUR.
- 3 I januar 2015 ønskede sagsøgte, som i 2014 var flyttet til M (Schweiz), at afslutte forretningsforbindelsen med sagsøgeren. På dette tidspunkt viste kontoen en skyldig saldo på 6 283,37 EUR. Sagsøgte nægter at udligne denne saldo på grund af det beløb, som blev debiteret i september 2013, idet denne debitering ifølge sagsøgte beror på, at kreditkortet uden hans samtykke blev misbrugt af tredjemand. Dette afviser sagsøgeren, idet det gøres gældende, at underskriften fra brugeren af kreditkortet på de fremlagte debiteringsbilag er sagsøgtes.
- 4 Efter flere forgæves rykkere opsagde sagsøgeren i april 2015 »kreditforholdet« med omgående virkning og anførte en skyldig saldo i bankens favør på 4 796,56 EUR plus renter og omkostninger fra sidste opgørelse som forfalden. Sagsøgte udlignede ikke denne saldo.
- 5 Amtsgericht (byretten) afviste på grund af manglende kompetence at realitetsbehandle søgsmålet med påstand om betaling af 4 856,61 EUR plus renter. Sagsøgeren fik ikke medhold i sin appel heraf. Appelretten gav tilladelse til iværksættelse af revisionsappel, hvorunder sagsøgeren har gentaget sin påstand om betaling. **[Org. s. 5]**

II.

- 6 Revisionsappellens udfald afhænger af fortolkningen af artikel 15, stk. 1, litra c), og artikel 16, stk. 2, i konventionen om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, undertegnet i Lugano den 30. oktober 2007 (EUT 2009, L 147, s. 5, herefter »Lugano II-konventionen«). Før der kan træffes en afgørelse om sagsøgerens revisionsappel, skal sagen derfor udsættes, og der indhentes i henhold til artikel 267 TEUF en præjudiciel afgørelse fra Den Europæiske Unions Domstol (herefter »Domstolen«).
- 7 1. Den internationale kompetence for den domstol, hvor sagen er anlagt, bestemmes i den foreliggende sag – hvilket også appeldomstolen lagde til grund – i henhold til artikel 63, stk. 1, artikel 64, stk. 2, litra a), i Lugano II-konventionen efter denne konventions bestemmelser, idet sagen blev anlagt i november 2016 og dermed efter, at Lugano II-konventionen trådte i kraft såvel for Den Europæiske Union som for Det Schweiziske Forbund, [udelades] Domstolens dom af 20.

december 2017, C-467/16, Schlömp, [udelades] [ECLI:EU:C:2017:993] præmis 37 [udelades], og sagsøgte på dette tidspunkt havde bopæl i Schweiz.

- 8 2. De foregående instansers internationale kompetence kan kun følge af artikel 5, stk. 1, i Lugano II-konventionen, da der på grund af sagsøgtes bopæl i Schweiz ikke foreligger international kompetence for en tysk domstol hverken i henhold til artikel 2, stk. 1, i Lugano II-konventionen eller i henhold til artikel 16, stk. 2, i Lugano II-konventionen. I henhold til de faktiske omstændigheder, der er lagt til grund for revisionsappelsagen, er betingelserne i artikel 5, nr. 1), i Lugano II-konventionen opfyldt.
- 9 a) Sagens genstand er krav på grundlag af et kontraktforhold. **[Org. s. 6]**
- 10 Da ordlyden i artikel 5, nr. 1), i Lugano II-konventionen i det væsentlige stemmer overens med ordlyden i artikel 7, nr. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter »forordning 1215/2012«) samt forgængerer for denne, artikel 5, nr. 1), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter »forordning 44/2001«), er Domstolens praksis vedrørende fortolkningen af disse EU-retlige bestemmelser også relevant for fortolkningen af artikel 5, nr. 1), i Lugano II-konventionen (jf. Domstolens dom af 20.12.2017, C-467/16, Schlömp, [udelades] [ECLI:EU:C:2017:993] præmis 46 ff., af 11.4.2019, C-603/17, Bosworth og Hurley, [udelades] [ECLI:EU:C:2019:310] præmis 22) og af 2.5.2019, C-694/17, Pillar Securitisation [udelades] [ECLI:EU:C:2019:34] præmis 27, samt kendelse af 15.5.2019, C-827/18, MC, [udelades] [ECLI:EU:C:2019:416] præmis 19).
11. Begrebet »sager om kontraktforhold« skal fortolkes selvstændigt ud fra forordningens opbygning og formål med henblik på at sikre en ensartet anvendelse af denne i alle medlemsstaterne (jf. Domstolens dom af 14.3.2013, C-419/11, Česká sporitelna, [udelades] [ECLI:EU:C:2013:165] præmis 45 og den deri nævnte retspraksis), og forudsætter, at der foreligger en forpligtelse, som en part frivilligt har påtaget sig over for en anden, og at søgsmålet er støttet på denne (jf. Domstolens dom af 14.3.2013, C-419/11, Česká sporitelna, [udelades] [ECLI:EU:C:2013:165] præmis 46 og den deri nævnte retspraksis). Det er tilstrækkeligt, hvis sagsøgeren kan fremlægge afgørende og relevante momenter, som beviser, hvorvidt der foreligger en kontrakt (jf. Domstolens dom af 4.3.1982, 38/81, Effer, [udelades] [ECLI:EU:C:1982:79] præmis 7, af 28.1.2015, C-375/13, Kolassa, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:37] præmis 61 f. og af 20.4.2016, C-366/13, Profit Investment SIM, [udelades] [ECLI:EU:C:2016:282] præmis 54).
- 12 Dette er tilfældet i den foreliggende sag. Sagsøgeren forlanger nemlig udligning af saldo fra et – i hvert fald tålt – overtræk af girokontoen efter opsigelse **[org. s. 7]** og dermed tilbagebetaling af et ydet lån, da der ved et tålt overtræk stiltiende indgås en forbrugerkreditaftale [udelades] [national retspraksis].

- 13 b) Den sagsøgende banks kreditydelse til sagsøgte udgør en »kontrakt om levering af tjenesteydelser« i henhold til artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i Lugano II-konventionen (jf. Domstolens dom af 15.6.2017, C-249/16, Kareda, [udelades] [ECLI:EU:C:2017:472] præmis 34 ff.; [udelades] [national retspraksis]). I henhold til denne bestemmelse er det sted, hvor den karakteristiske ydelse for kontrakten er leveret, afgørende for samtlige krav, der udspringer af kreditaftalen (jf. Domstolens dom af 15.6.2017, [udelades] [C-249/16, Kareda] [ECLI:EU:C:2017:472] præmis 29 og 30; [udelades] [national retspraksis]). Den karakteristiske forpligtelse i forbindelse med en låneaftale er således selve udbetalingen af det lånte beløb, mens låntagerens forpligtelse til at tilbagebetale det lånte beløb blot er en konsekvens af långiverens levering af sin tjenesteydelse (jf. Domstolens dom af 15.6.2017, [udelades] [C-249/16, Kareda] [ECLI:EU:C:2017:472] præmis 41; [udelades] [national retspraksis]). På denne baggrund ligger det afgørende sted for kompetencen i henhold til Lugano II-konventionens artikel 5, nr. 1), litra b), andet led, i Dresden, da det var dér, lånet blev ydet.
- 14 3. Spørgsmålet er imidlertid, om anvendelsen af Lugano II-konventionens artikel 5, nr. 1) – som appeldomstolen lagde til grund – i den foreliggende sag udelukkes af Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), og artikel 16, stk. 2.
- 15 a) For så vidt angår fortolkningen af Lugano II-konventionens artikel 15 og 16 skal der tages hensyn til retspraksis vedrørende artikel 15 og 16 i forordning 44/2001 og artikel 17 og 18 i forordning 1215/2012, da disse bestemmelser er affattet i næsten enslydende vendinger (jf. Domstolens dom af 2.5.2019, C-694/17, Pillar Securitisation, [udelades] [ECLI:EU:C:2019:345] præmis 27). **[Org. s. 8]**
- 16 b) Den retslige kompetence fastlægges efter Lugano II-konventionens afdeling 4, hvis de tre betingelser i artikel 15, stk. 1, i Lugano II-konventionen er opfyldt, nemlig for det første når den ene aftalepart er en forbruger, som må anses for at handle uden for rammerne af sin erhvervsmæssige virksomhed, for det andet når der faktisk er indgået en aftale mellem en sådan forbruger og en erhvervsdrivende, samt for det tredje når en sådan aftale er omfattet af en af de tre kategorier, der fremgår af Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra a)-c). Disse kumulative betingelser skal alle være opfyldt, således at kompetencen ikke kan fastlægges i henhold til reglerne for sager om forbrugeraftaler, såfremt en af disse tre betingelser ikke er opfyldt (jf. Domstolens dom af 14.3.2013, C-419/11, Česká spořitelna, [udelades] [ECLI:EU:C:2013:165] præmis 30, af 28.1.2015, C-375/13, Kolassa, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:37] præmis 23, af 23.12.2015, C-297/14, Hobohm, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:844] præmis 24, og af 26.3.2020 – C-215/18, Primera Air Scandinavia, [udelades] [ECLI:EU:C:2020:235] præmis 56).
- 17 Ud fra de faktiske omstændigheder i revisionsappelsagen må det lægges til grund, at de to første betingelser er opfyldt. Det er derimod ikke entydigt, om også den tredje betingelse er opfyldt. Da den omtvistede låneaftale ikke er omfattet af Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra a) og b), kommer kun Lugano II-

konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), som også omfatter rene låneaftaler, i betragtning i den foreliggende sag (jf. Domstolens dom af 2.5.2019, C-694/17, *Pillar Securitisation*, [udelades] [ECLI:EU:C:2019:345] præmis 28 ff.); denne bestemmelse forudsætter, at medkontrahenten udøver erhvervsmæssig virksomhed i den konventionsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl, eller på en hvilken som helst måde retter sådan virksomhed mod denne stat eller mod flere stater inklusive denne stat, og aftalen er omfattet af den pågældende virksomhed. **[Org. s. 9]**

- 18 c) Om fortolkningen af begrebet »retter mod« har Domstolen anført, at »den erhvervsdrivende, for at artikel 15, stk. 1, litra c), [i forordning 44/2001] kan anvendes, skal have givet udtryk for sin hensigt om at etablere forretningsmæssig kontakt med forbrugerne i en eller flere andre medlemsstater, blandt hvilke figurerer den medlemsstat, på hvis område forbrugeren har bopæl«, og at det derfor skal undersøges, når der er tale om en aftale, der er indgået mellem en erhvervsdrivende og en given forbruger, om der før den eventuelle indgåelse af aftalen med forbrugeren forelå holdepunkter, der godtgør, at den erhvervsdrivende havde til hensigt at handle med forbrugere med bopæl i andre medlemsstater, herunder den medlemsstat, på hvis område den pågældende forbruger har sin bopæl, i den forstand at den erhvervsdrivende var indstillet på at indgå en aftale med disse forbrugere (Domstolens dom af 7.12.2019, C-585/08 og C-144/09, *Pammer og Hotel Alpenhof*, [udelades] [ECLI:EU:C:2010:740] præmis 75 f.).
- 19 Den forelæggende ret hælder til at lægge til grund, at også »udøvelse« af en virksomhed som omhandlet i Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), i overensstemmelse hermed kræver, at forbrugers medkontrahent har givet udtryk for sin hensigt om at etablere forretningsmæssig kontakt med forbrugerne i en anden konventionsstat, og at denne betingelse derfor ikke er opfyldt, hvis forbrugeren og dennes medkontrahent, som i den foreliggende sag, havde hjemsted i samme konventionsstat ved indgåelsen af aftalen [udelades] **[org. s. 10]** [udelades] [angivelse af juridisk litteratur og retspraksis].
- 20 Det taler efter den forelæggende rets opfattelse til fordel for dette synspunkt, at Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, udgør en undtagelse fra såvel hovedreglen om kompetence, der fremgår af Lugano II-konventionens artikel 2, stk. 1, som den specielle kompetenceregulering, der fremgår af samme konventions artikel 5, nr. 1), for sager om kontraktforhold, og derfor skal fortolkes strengt (Jf. Domstolens dom af 14.3.2013, C-419/11, *Česká spořitelna*, [udelades] [ECLI:EU:C:2013:165] præmis 26 og den deri nævnte praksis, af 28.1.2015, C-375/13, *Kolassa*, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:37] præmis 28, af 23.12.2015, C-297/14, *Hobohm*, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:844] præmis 32, og af 26.3.2020, C-215/18, *Primera Air Scandinavia*, [udelades] [ECLI:EU:C:2020:235] præmis 55). Det fremgår desuden af Domstolens retspraksis, at selv om Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), tilsigter at beskytte forbrugerne, indebærer dette dog ikke, at denne beskyttelse er absolut (jf. Domstolens dom af 7.12.2010, C-585/08 og C-144/09, *Pammer og Hotel Alpenhof*, [udelades] [ECLI:EU:C:2010:740] præmis 70, af 6.9.2012, C-190/11, *Mühlleitner*,

[udelades] [ECLI:EU:C:2012:542] præmis 33, og af 23.12.2015, C-297/14, Hobohm, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:844] præmis 32).

- 21 Desuden taler bibeholdelsen af Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra a) og b), trods formuleringen af Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), som omfatter alle kontrakttyper, efter den forelæggende rets opfattelse til fordel for, at de kontrakttyper, der er nævnt i de to første litra, også omfatter tilfælde, hvor der ved indgåelsen af aftalen ikke var nogen relation til udlandet, mens litra c) forudsætter, at forbrugerens medkontrahent allerede på dette tidspunkt udøvede en grænseoverskridende virksomhed. Endelig anføres det som argument for et sådant krav, at »udøvelse« ikke er et helt selvstændigt begreb, men kun en særlig variant af »retter mod« [udelades] [angivelse af juridisk litteratur].
- 22 Den korrekte anvendelse af Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), fremgår imidlertid ikke med en sådan klarhed, at der ikke er plads til fortolkningstvivl (jf. Domstolens dom af 6.10.1982, 283/81, Cilfit m.fl.), [udelades] [ECLI:EU:C:1982:335] præmis 16, og af 15.9.2005, C-495/03, Intermodal Transports, [udelades] [ECLI:EU:C:2005:552] præmis 33). I den anmodning om præjudiciel afgørelse, som gav anledning til Domstolens dom af 17. november 2011 (C-327/10, Hypoteční banka, [udelades] [ECLI:EU:C:2011:745]), lagde den forelæggende ret nemlig til grund, at den omtvistede låneaftale i hovedsagen var en forbrugeraftale som omhandlet i artikel 15, stk. 1, litra c), i forordning 44/2001 (jf. generaladvokat Trstenjaks forslag til afgørelse af 8.9.2011, C-327/10, Hypoteční banka, [ECLI:EU:C:2011:561], punkt 41 og 87), og Domstolen fortolkede på dette grundlag forordning 44/2001 således, i en situation som den i hovedsagen omhandlede er retterne i den medlemsstat, på hvis område forbrugerens sidst kendte bopæl er beliggende, i medfør af forordningens artikel 16, stk. 2, – under visse omstændigheder – kompetente til at træffe afgørelse i nævnte sag (jf. Domstolens dom af 17.11.2011, [udelades] [C-327/10, Hypoteční banka] [ECLI:EU:C:2011:745] præmis 55). I den pågældende hovedsag havde forbrugeren, ligesom det er tilfældet i den foreliggende sag, på tidspunktet for indgåelsen af aftalen bopæl i samme medlemsstat som sin medkontrahent, den senere sagsøger (jf. Domstolens dom af 17.11.2011, [udelades] [C-327/10, Hypoteční banka] [ECLI:EU:C:2011:745] præmis 20 og 22).
- 23 d) Såfremt der også foreligger »udøvelse« af forbrugerens medkontrahents virksomhed som omhandlet i Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), hvis forbrugeren og dennes medkontrahent havde bopæl/hjemsted i samme stat ved indgåelsen af aftalen, opstår yderligere det spørgsmål, om Lugano II-konventionens artikel 16, stk. 2, i tilfælde af forbrugerens flytning fra den fælles **[org. s. 12]** hjemstedsstat til en anden konventionsstat uden yderligere betingelser begrunder en enekompetence for domstolene i forbrugerens nye bopælsstat [udelades] [angivelse af litteratur og retspraksis], eller om det desuden kræves, at forbrugerens medkontrahent udøver en erhvervsmæssig virksomhed i denne stat eller retter en sådan virksomhed mod denne stat [udelades] [angivelse af litteratur og retspraksis].

- 24 Desuden taler det formål, der er anført i 11. betragtning til forordning 44/2001 og 15. betragtning til forordning 1215/2012, om at sikre en høj grad af forudsigelighed i kompetencereglerne **[org. s. 13]** efter den forelæggende rets opfattelse [angivelse af juridisk litteratur] til fordel for en sådan yderligere betingelse (jf. Domstolens dom af 28.1.2015, C-375/13, Kolassa, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:37] præmis 29, af 23.12.2015, C-297/14, Hobohm, [udelades] [ECLI:EU:C:2015:844] præmis 39, og af 26.3.2020, C-215/18, Primera Air Scandinavia, [udelades] [ECLI:EU:C:2020:235] præmis 62). Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), giver den erhvervsdrivende mulighed for at styre sin risiko med hensyn til værneting, idet denne bestemmelse i modsætning til Lugano II-konventionens artikel 5, stk. 1, litra a) og b), gør forbrugerværnetinget afhængigt af, at der på tidspunktet for indgåelsen af aftalen allerede foreligger en relation mellem den erhvervsdrivendes virksomhed og forbrugerens bopælsstat [udelades] [angivelse af juridisk litteratur]. En sådan styring er ikke sikret, hvis enekompetencen i Lugano II-konventionens artikel 16, stk. 2, efter indgåelsen af aftalen i kraft af flytningen af bopælen flyttes til en anden stat, som den erhvervsdrivende ved indgåelsen af aftalen ikke havde rettet sin virksomhed imod [udelades] [angivelse af juridisk litteratur]. Derimod etableres der med kravet om, at den erhvervsdrivende gennem udøvelsen af sin virksomhed eller ved at rette denne mod den nye bopælsstat selv skal have etableret en tilstrækkelig forbindelse til denne stat, en afbalancering mellem forbrugerbeskyttelsen i Lugano II-konventionens artikel 16 og den erhvervsdrivendes interesse i forudsigelighed og planlægningssikkerhed [udelades] [angivelse af juridisk litteratur].
- 25 Tilsvarende lagde også Schlosser (Rapport om konventionen om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tilslutning til konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, samt af protokollen vedrørende Domstolens fortolkning af denne konvention, EFT 1979 nr. C 59, s. 71, [udelades]) i tilfælde af, at forbrugeren efter indgåelsen af aftalen flytter sin bopæl til en anden **[org. s. 14]** til grund, at Bruxelleskonventionens afsnit »kompetence i sager om forbrugerkontrakter« som affattet ved den første tiltrædelseskonvention af 9. oktober 1978 (herefter »gammel affattelse«) finder direkte anvendelse i de tilfælde, der er reguleret i Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 1) og 2), men i henhold til Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3), (gammel affattelse) kun finder anvendelse, hvis de betingelser, der er nævnt i denne bestemmelse, er opfyldt i den nye bopælsstat [udelades] [angivelse af juridisk litteratur].
- 26 e) Hvis »udøvelse« som omhandlet i Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), forudsætter, at den erhvervsdrivende har en grænseoverskridende virksomhed allerede ved indgåelsen af aftalen, er betingelserne herfor ikke opfyldt i den foreliggende sag i henhold til de faktiske omstændigheder, der skal lægges til grund i revisionsappelsagen, og kompetencen i henhold til Lugano II-konventionens artikel 5, nr. 1), er således – i modsætning til appeldomstolens afgørelse – ikke fortrængt.

- 27 Hvis Lugano II-konventionens artikel 15, stk. 1, litra c), og artikel 16 derimod også finder anvendelse, hvis forbrugeren og dennes medkontrahent har bopæl/hjemsted i samme stat, og det efter forbrugerens flytning alene er hans nye bopæl, der er afgørende for anvendelsen af Lugano II-konventionens artikel 16, er et søgsmål ved **[org. s. 15]** den domstol, som er kompetent i henhold til Lugano II-konventionens artikel 5, stk. 1, udelukket i den foreliggende sag, og appeldomstolen fastslog dermed med rette, at de tyske domstole ikke har international kompetence.

[udelades] [underskrifter]

[Foregående instanser]

ARBEJDSDOKUMENT